

PHÂN TÍCH MỘT SỐ ĐIỂM MỚI TRONG CHƯƠNG TRÌNH MÔN SINH HỌC 2018 SO VỚI CHƯƠNG TRÌNH MÔN SINH HỌC HIỆN HÀNH

Nguyễn Văn Đình*, Lưu Thị Uyên, An Biên Thùy

Tóm tắt: Chương trình môn Sinh học (CTMSH) 2018 được xây dựng đáp ứng đổi mới giáo dục hiện nay là: “Chuyển nền giáo dục nặng về truyền thụ kiến thức sang nền giáo dục phát triển toàn diện cả về phẩm chất và năng lực HS”. Chính vì vậy, CTMSH 2018 có nhiều điểm mới so với CTMSH hiện hành. Bài báo này tập trung phân tích các nội dung: vị trí và thời lượng giảng dạy, cấu trúc nội dung và yêu cầu cần đạt của CTMSH 2018, qua đó góp phần hỗ trợ GV đang dạy môn SH ở trường THPT hiện nay tiếp cận và thực hiện có hiệu quả CTMSH 2018, đáp ứng mục tiêu của đổi mới giáo dục.

Từ khóa: Phân tích chương trình, so sánh, yêu cầu cần đạt.

---

1. MỞ ĐẦU

Nghị quyết số 29 NQ/TW Hội nghị Trung ương 8, Khóa XI (2013) về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế định hướng xã hội chủ nghĩa đã khẳng định “Cần chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học”. Quốc hội đã ban hành Nghị quyết số 88/2014/QH13 ngày 28 tháng 11 năm 2014 về đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông, góp phần đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Ngày 27 tháng 3 năm 2015, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 404/QĐ-TTg phê duyệt Đề án đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông.

Thực hiện các Nghị quyết của Đảng, Quốc hội và Quyết định của Thủ tướng Chính phủ, chương trình giáo dục phổ thông mới được xây dựng theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực của học sinh; Chương trình giáo dục phổ thông mới bao gồm chương trình tổng thể (khung chương trình), các chương trình môn học và hoạt động giáo dục. Tác giả Đinh Quang Báo (2019) đã cho rằng: nếu nhận thức chương trình giáo dục phổ thông là “bản thiết kế”, cơ sở giáo dục phổ thông là các “công trường thi công”, giáo viên (GV) là các “công nhân thi công” và chất lượng học sinh (HS) là “sản phẩm” thì rõ ràng nhận thấy chất lượng “sản phẩm” phụ thuộc rất lớn vào khả năng đọc, hiểu “bản thiết kế” của đội ngũ “công nhân thi công”. Điều đó cũng có nghĩa là đối với đổi mới giáo dục và đào tạo giai đoạn sắp tới, chất lượng HS phụ thuộc rất lớn vào khả năng đọc, hiểu và thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông mới (CTGDPT 2018) của GV.

Trong bài báo này chúng tôi tập trung nghiên cứu các nội dung: vị trí và thời lượng giảng dạy, cấu trúc nội dung CTMSH 2018, yêu cầu cần đạt của CTMSH 2018, thông qua đó góp phần giúp GV dạy môn Sinh học (SH) ở các trường trung học phổ thông (THPT)

hiệu đúng để vận dụng triển khai hiệu quả CTMSH 2018, đáp ứng được mục tiêu của đổi mới giáo dục.

2. VẬT LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

+ Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình Tổng thể (ban hành kèm theo Thông tư số 32/TT - BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo). (CTGDPT 2018)

+ Chương trình giáo dục phổ thông môn Sinh học (ban hành kèm theo Thông tư số 32/TT - BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).

+ Chương trình môn Sinh học 2006 (ban hành kèm theo Quyết định số 16/2006/QĐ-BGDĐT ngày 05 tháng 5 năm 2006 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo). (CTMSH hiện hành)

2.2. Phương pháp nghiên cứu: Phương pháp nghiên cứu lý thuyết và phương pháp phân tích, so sánh, tổng hợp.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1. Vị trí và thời lượng giảng dạy CTMSH 2018

* *Vị trí môn học:*

CTGDPT 2018 được chia làm hai giai đoạn: giai đoạn giáo dục cơ bản (lớp 1 đến lớp 9) và giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp (lớp 10 đến lớp 12). Hệ thống môn học và hoạt động giáo dục của CTGDPT 2018 gồm các môn học và hoạt động giáo dục bắt buộc, các môn học lựa chọn theo định hướng nghề nghiệp (gọi tắt là các môn học lựa chọn) và các môn học tự chọn. Ở giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp, CTGDPT 2018 có 7 môn học và hoạt động giáo dục bắt buộc (*Ngữ văn; Toán; Ngoại ngữ 1; Giáo dục thể chất; Giáo dục quốc phòng và an ninh; Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp; Nội dung giáo dục của địa phương*) và 5 môn học lựa chọn được chọn từ 3 nhóm môn sau (mỗi nhóm chọn ít nhất 1 môn học):

- Nhóm môn Khoa học xã hội: Lịch sử, Địa lý, Giáo dục kinh tế và pháp luật.
- Nhóm môn Khoa học tự nhiên: Vật lý, Hóa học, Sinh học.
- Nhóm môn Công nghệ và Nghệ thuật: Công nghệ, Tin học, Nghệ thuật.

Mỗi môn học bắt buộc và môn học lựa chọn đều có một số chuyên đề học tập tạo thành cụm chuyên đề học tập của môn học nhằm thực hiện yêu cầu phân hoá sâu, giúp học sinh tăng cường kiến thức và kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học giải quyết những vấn đề của thực tiễn, đáp ứng yêu cầu định hướng nghề nghiệp.

Như vậy, từ chỗ là môn học bắt buộc trong CTGDPT hiện hành, Sinh học (SH) đã chuyển thành môn học lựa chọn ở cấp THPT trong CTGDPT 2018. Điều này có ảnh hưởng không nhỏ đến kế hoạch dạy học của các trường THPT và tâm lý GV đang giảng dạy môn SH. Tỷ lệ HS chọn học môn SH là bao nhiêu? Làm thế nào để vừa đáp ứng nhu

cầu của HS vừa bảo đảm phù hợp với điều kiện về đội ngũ GV, cơ sở vật chất, trang thiết bị của nhà trường...? Theo chúng tôi, trước mắt các trường THPT cần gấp rút xây dựng kế hoạch và triển khai khảo sát, đánh giá sở thích, nhu cầu của HS; đẩy mạnh hoạt động tư vấn hướng nghiệp cho HS thông qua đó giúp HS lựa chọn môn học phù hợp với nguyện vọng của bản thân; đồng thời các trường THPT cần xây dựng các tổ hợp môn học từ 3 nhóm môn học và chuyên đề học tập để vừa đáp ứng nhu cầu của HS vừa bảo đảm phù hợp với điều kiện về đội ngũ GV, cơ sở vật chất, trang thiết bị của nhà trường.

* Thời lượng giáo dục CTMSH 2018

CTGDPT 2018 đã quy định SH là môn học được lựa chọn ở giai đoạn GD định hướng nghề nghiệp, thời lượng giáo dục môn SH là 105 tiết/năm học, trong đó thời lượng dành cho nội dung cốt lõi là 70 tiết, các chuyên đề học tập là 35 tiết.

So sánh thời lượng CTMSH hiện hành và CTMSH 2018 được thể hiện ở Bảng 1.

Như vậy, có 2 khả năng xảy ra: nếu HS lựa chọn nội dung giáo dục cốt lõi mà không chọn các chuyên đề học tập môn SH thì tổng thời lượng CTMSH 2018 tăng 71 tiết (210 tiết so với 139 tiết hiện nay); Trong trường hợp HS chọn thêm các chuyên đề học tập môn SH thì tổng thời lượng tăng 176 tiết (315 tiết so với 139 tiết hiện nay). Với thời lượng môn học tăng lên đáng kể cho phép CTMSH 2018 cập nhật những tri thức mới, những tiến bộ của SH và Công nghệ sinh học, bổ sung các chuyên đề học tập chuyên sâu và cho phép đa dạng hóa hình thức tổ chức dạy học..., tạo điều kiện thuận lợi cho dạy học hình thành, phát triển năng lực ở HS, đặc biệt là năng lực vận dụng kiến thức sinh học vào thực tiễn đời sống, trên cơ sở đó HS định hướng được ngành nghề để tiếp tục học và phát triển sau THPT.

Bảng 1. So sánh thời lượng giáo dục CTMSH hiện hành và CTMSH 2018

Lớp	Số tiết CTMSH hiện hành	Số tiết CTMSH 2018	
		Nội dung giáo dục cốt lõi	Chuyên đề học tập
10	35	70	35
11	52	70	35
12	52	70	35
Tổng	139	210	105

3.2. Cấu trúc nội dung CTMSH 2018

CTMSH 2018 đã quy định ở cả 3 lớp 10,11,12, nội dung môn học đều có cấu trúc gồm 2 phần: (1) Nội dung giáo dục cốt lõi và (2) Các chuyên đề học tập.

* Nội dung giáo dục cốt lõi: về cơ bản kế thừa và tương đồng với nội dung CTMSH hiện hành: lớp 10 bao gồm SH cấp độ phân tử, tế bào; lớp 11 là sinh học cấp độ cơ thể; lớp 12 là sinh học cấp độ trên cơ thể và những đặc tính chung của sự sống: di truyền, tiến hóa, tương tác với môi trường. Trong từng cấp độ tổ chức sống, các khái niệm, quy luật, quy trình SH cơ bản được đề cập trong CTMSH hiện hành cũng được làm sáng tỏ trong CTMSH 2018. Bên cạnh đó, nội dung cốt lõi của CTMSH 2018 cũng có nhiều điểm mới, hầu hết các mạch nội dung kiến thức của CTMSH 2018 đều bổ sung cập nhật những tri thức mới, những nội dung kiến thức liên quan đến thực tiễn đời sống, sản xuất, những phương pháp nghiên cứu SH... Có thể điểm qua một số nội dung mới được bổ sung vào

CTMSH 2018 như sau: ngay ở phần Mở đầu, CTMSH 2018 đã bổ sung thêm những nội dung có tính định hướng nghề nghiệp liên quan đến SH đối với HS (*đối tượng nghiên cứu, các lĩnh vực nghiên cứu của SH, mục tiêu và các ngành nghề liên quan đến SH; Các phương pháp nghiên cứu và học tập môn SH ...*); CTMSH 2018 cũng chú trọng những nội dung kiến thức mới, chuyên sâu và có tính ứng dụng cao trong thực tiễn đời sống (*Sinh thái nhân văn và phát triển bền vững; Thông tin ở tế bào; Ứng dụng giải mã hệ gen người; Các nội dung liên quan đến y học và sức khỏe, An toàn thực phẩm; Phòng, trừ dịch bệnh ở người; ...*). Những điểm mới của CTMSH 2018 so với CTMSH hiện hành cũng được các tác giả Đinh Quang Báo và Phan Thị Thanh Hội (2019) đề cập đến.

* *Các chuyên đề học tập*: Điểm khác biệt lớn nhất trong CTMSH 2018 là hệ thống các chuyên đề học tập mà CTMSH hiện hành không có. Nội dung các chuyên đề học tập là những nội dung có gắn kết, phát triển từ nội dung giáo dục cốt lõi ứng với chương trình lớp 10, 11, 12 và được lựa chọn dựa trên các lĩnh vực công nghệ sinh học hiện đại, bảo vệ môi trường sống và sức khỏe cộng đồng, v.v. Các chuyên đề học tập là những mạch kiến thức đặc thù, chuyên sâu và hướng đến rèn luyện cho HS kỹ năng thực hành, tìm hiểu ngành nghề liên quan đến Sinh học.

Từ cấu trúc nội dung CTMSH 2018, có thể nhận thấy:

- Mục tiêu giáo dục định hướng nghề nghiệp cho HS thể hiện rõ trong cấu trúc CTMSH2018. Cùng với các mạch kiến thức trong nội dung giáo dục cốt lõi, hệ thống chuyên đề học tập đã đáp ứng nguyện vọng, sở thích của học sinh. Nhiệm vụ của các trường THPT là thực hiện công tác tư vấn hướng nghiệp cho HS và chuẩn bị các điều kiện cần thiết để tổ chức dạy học, đặc biệt là dạy học các chuyên đề học tập môn Sinh học, dạy học trải nghiệm, hướng nghiệp thông qua các chuyên đề học tập môn Sinh học.

- Bên cạnh kế thừa nội dung kiến thức của CTMSH hiện hành, CTMSH 2018 đã bổ sung thêm các tri thức mới, các kiến thức chuyên sâu... vì vậy, triển khai dạy CTMSH 2018 đối với đội ngũ GV vừa là cơ hội vừa là áp lực. GV có cơ hội thể hiện và phát huy năng lực của bản thân khi tiếp cận dạy học các chuyên đề học tập chuyên sâu, các tiến bộ của Sinh học và Công nghệ sinh học, có động lực để bồi dưỡng và tự bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn, nghiệp vụ đáp ứng đổi mới, qua đó sẽ trưởng thành hơn...; Tuy vậy, đối với một số GV vốn lệ thuộc vào sách giáo khoa và sách hướng dẫn GV, ngại tìm hiểu, bồi dưỡng chuyên môn, ngại thay đổi thì những kiến thức mới, hiện đại, chuyên sâu được tăng cường trong CTMSH 2018 có thể sẽ trở thành áp lực nặng nề. Điều này đặt ra cho các trường THPT nhiệm vụ xây dựng kế hoạch và triển khai hiệu quả công tác sinh hoạt chuyên môn cũng như xây dựng lộ trình bồi dưỡng cho GV để đáp ứng đổi mới.

3.3. Giải mã yêu cầu cần đạt CTMSH 2018

Để triển khai thực hiện hiệu quả CTMSH 2018, một trong những nhiệm vụ quan trọng của GV là nắm vững yêu cầu cần đạt (YCCĐ) của bài học/chủ đề/mạch nội dung trong chương trình mới, trên cơ sở đó lựa chọn PPDH, hình thức tổ chức dạy học cũng như phương pháp, hình thức kiểm tra đánh giá HS phù hợp để đạt mục tiêu hình thành phẩm chất và năng lực của HS. YCCĐ được coi là “kim chỉ nam” định hướng quá trình thiết

kế hoạch dạy học. Sau đây là một số phân tích, so sánh YCCĐ của CTMSH 2018 và CTMSH hiện hành.

* *YCCĐ của những nội dung kiến thức kế thừa (tương đồng) CTMSH hiện hành*

Trước hết chúng tôi sẽ so sánh YCCĐ của một số mạch nội dung kiến thức tương đồng giữa CTMSH 2018 và CTMSH hiện hành, thông qua đó chỉ ra những YCCĐ tương tự giữa 2 chương trình và phân tích những YCCĐ mới, nâng cao của CTMSH 2018. Trong khuôn khổ bài báo này chúng tôi sẽ phân tích, so sánh qua một số ví dụ cụ thể, kết quả được trình bày ở Bảng 2.

Bảng 2. So sánh YCCĐ của những nội dung kiến thức tương đồng

Nội dung	CTMSH hiện hành	CTMSH 2018
Trao đổi nước và khoáng ở thực vật	- Trình bày/nêu: Vai trò của nước ở thực vật; Cơ chế trao đổi nước ở thực vật; Ý nghĩa của thoát hơi nước đối với đời sống của thực vật. Cân bằng nước trong cây và tưới tiêu hợp lí; Các yếu tố ảnh hưởng đến trao đổi nước ở thực vật,...	
		- Biết cách xác định cường độ thoát hơi nước. - Phân tích/giải thích được các phản ứng chống chịu: hạn, úng, mặn của thực vật làm cơ sở cho chọn giống cây trồng có khả năng chống chịu. - Thực hành quan sát được cấu tạo khí khổng ở lá; sự hút nước ở rễ, vận chuyển nước ở thân và thoát hơi nước ở lá; trồng cây bằng thủy canh, khí canh.
Di truyền học người	- Nêu được sơ lược về Di truyền y học, liệu pháp gen, một số tật và bệnh di truyền ở người, bảo vệ vốn gene của loài người liên quan đến ung thư, di truyền trí năng. - Phân tích được sơ đồ phả hệ để tìm ra quy luật di truyền của tật, bệnh liên quan đến sơ đồ phả hệ.	
		- Xây dựng được phả hệ để xác định được sự di truyền tính trạng trong gia đình. - Vận dụng hiểu biết về liệu pháp gene để giải thích việc chữa trị các bệnh di truyền.
Hệ sinh thái và sinh quyển	- Trình bày/nêu được định nghĩa hệ sinh thái; thành phần cấu trúc của hệ sinh thái, các kiểu hệ sinh thái; mối quan hệ dinh dưỡng trong chuỗi, lưới thức ăn, tháp sinh thái và hiệu suất sinh thái; chu trình vật chất của nước, cacbon, nitơ; quá trình chuyển hóa năng lượng trong hệ sinh thái; khái niệm sinh quyển và các khu sinh học chính trên Trái Đất; cơ sở sinh thái học của việc khai thác tài nguyên và bảo vệ thiên nhiên... - Lập được sơ đồ về chuỗi và lưới thức ăn. - Tìm hiểu một số dẫn liệu thực tế về bảo vệ môi trường và sử dụng tài nguyên không hợp lí ở địa phương.	
		- Phân tích/giải thích được được một số hiện tượng ảnh hưởng đến hệ sinh thái như: sự ấm lên toàn cầu; sự phì dưỡng; sa mạc hoá; nguyên nhân của sự mất cân bằng của hệ sinh thái. - Thiết kế được một bể nuôi cá cảnh vận dụng hiểu biết hệ sinh thái hoặc thiết kế được hệ sinh thái thủy sinh, hệ sinh thái trên cạn.

Kết quả ở bảng 2 chỉ ra rằng nội dung kiến thức tương tự như nhau nhưng YCCĐ giữa 2 chương trình có sự khác biệt đáng kể.

- Những YCCĐ ở mức nhận biết (trình bày/nêu/liệt kê...) và mức thông hiểu (phân tích/giải thích/đánh giá...) của CTMSH2018 tương tự như CTMSH hiện hành.

- Nhưng CTMSH 2018 là đặt những YCCĐ ở mức cao hơn (vận dụng, vận dụng cao), ví dụ: đối với mạch nội dung kiến thức di truyền học, CTMSH 2018 đòi hỏi HS phải vận dụng hiểu biết về liệu pháp gene để giải thích được việc chữa trị các bệnh di truyền; đối với mạch nội dung kiến thức về hệ sinh thái và sinh quyển, CTMSH 2018 đòi hỏi HS phải phân tích/giải thích được được một số hiện tượng ảnh hưởng đến hệ sinh thái như sự ấm lên toàn cầu; sự phì dưỡng; sa mạc hoá; nguyên nhân của sự mất cân bằng của hệ sinh thái.

Có thể thấy, những YCCĐ ở mức độ vận dụng nhằm tạo cơ hội cho HS tiếp cận với các tình huống thật trong đời sống, sử dụng kiến thức để phân tích, giải thích, đề xuất được các giải pháp vận dụng kiến thức... hình thành năng lực “tìm hiểu thế giới sống”, năng lực “vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học” vào thực tiễn của HS.

* *YCCĐ của những nội dung kiến thức mới trong CTMSH 2018*

Thông qua một số ví dụ cụ thể trình bày ở Bảng 3, 4 chúng tôi sẽ liệt kê và nhấn mạnh một số YCCĐ đòi hỏi phải đặc biệt quan tâm khi dạy học nội dung kiến thức mới, mở rộng và nâng cao trong CTMSH2018.

Bảng 3. YCCĐ của phần Mở đầu

Nội dung	YCCĐ
Giới thiệu khái quát chương trình môn Sinh học	<ul style="list-style-type: none"> - Trình bày/nêu được đối tượng và các lĩnh vực nghiên cứu SH; triển vọng phát triển sinh học trong tương lai; các ngành nghề liên quan đến SH và ứng dụng kiến thức SH vào của một số ngành nghề chủ chốt (y, dược học, pháp y, công nghệ thực phẩm, bảo vệ môi trường, nông - lâm nghiệp,...). - Phân tích được vai trò của SH với cuộc sống hằng ngày và với sự phát triển kinh tế - xã hội; vai trò SH với sự phát triển bền vững môi trường sống và những vấn đề toàn cầu.
Sinh học và sự phát triển bền vững	<ul style="list-style-type: none"> - Phân tích được mối quan hệ SH với những vấn đề xã hội: đạo đức SH; kinh tế; công nghệ.
Các PPCN và học tập môn Sinh học	<ul style="list-style-type: none"> - Vận dụng được một số phương pháp nghiên cứu SH (phương pháp quan sát; phương pháp làm việc trong phòng thí nghiệm và thực nghiệm khoa học; vật liệu, thiết bị nghiên cứu và học tập môn SH; phương pháp tin sinh học,...). - Vận dụng được các kỹ năng trong tiến trình nghiên cứu: Đề xuất vấn đề nghiên cứu; xây dựng giả thuyết liên quan đến vấn đề nghiên cứu; lập và thực hiện kế hoạch nghiên cứu; viết và trình bày báo cáo, thảo luận; ra quyết định và đề xuất ý kiến.

Bảng 4. YCCĐ của một số chuyên đề học tập

Tên chuyên đề	YCCĐ
Chuyên đề 10.1 Công nghệ tế bào và một số thành tựu:	- Thực hiện được dự án hoặc đề tài tìm hiểu về các thành tựu nuôi cấy mô, thành tựu tế bào gốc. - Thiết kế được tập san các bài viết, tranh ảnh về công nghệ tế bào. - Tranh luận, phản biện được quan điểm về nhân bản vô tính động vật, con người.
Chuyên đề 11.1 Dinh dưỡng khoáng - tăng năng suất cây trồng và nông nghiệp sạch	- Phân tích được các nguyên tắc sử dụng chất khoáng trong việc tăng năng suất cây trồng và một số biện pháp kỹ thuật sử dụng dinh dưỡng khoáng nhằm tạo nền nông nghiệp sạch. - Thực hiện được dự án: Điều tra sử dụng phân bón ở địa phương hoặc thực hành trồng cây với các kỹ thuật bón phân phù hợp. - Làm được thí nghiệm chứng minh tác dụng của loại phân bón, cách bón, hàm lượng đối với cây trồng.
Chuyên đề 12.1 Sinh học phân tử	- Thực hiện được dự án hoặc đề án tìm hiểu về các sản phẩm chuyển gene và thông tin đánh giá về triển vọng chuyển gene trong sản xuất.

Kết quả ở Bảng 3 và 4 cho thấy trong CTMSH 2018 hầu hết YCCĐ của phần nội dung kiến thức mới được mã hóa ở các mức độ năng lực cao hơn, đều chú trọng phát triển kỹ năng thực hành, thí nghiệm và hướng tới năng lực vận dụng kiến thức vào thực tiễn (*Tranh luận, phản biện, đặt câu hỏi cho vấn đề liên quan đến thế giới sống; Phán đoán và xây dựng giả thuyết; Lựa chọn được phương pháp nghiên cứu, làm thí nghiệm; Lập được kế hoạch triển khai nghiên cứu; Thực hiện dự án; Sử dụng được ngôn ngữ, hình vẽ, sơ đồ, biểu bảng để biểu đạt quá trình và kết quả nghiên cứu...*).

Mặc dù YCCĐ (*về kỹ năng thực hành và năng lực vận dụng...*) được CTMSH 2018 mô tả rõ ràng nhưng theo chúng tôi, dạy học đáp ứng các YCCĐ này trước mắt vẫn còn là thách thức đối với GV cả về kiến thức chuyên môn, về PPDH và thách thức đối với Nhà trường về cơ sở vật chất dạy và học. Thiết kế tiến trình dạy học thông qua các hoạt động học của học sinh và tổ chức dạy học hướng tới hình thành và phát triển năng lực cho HS là vấn đề mà GV cần được bồi dưỡng để đáp ứng đổi mới.

3.4. Một số khuyến nghị đối với các trường THPT và GV dạy SH

Rút ra từ các kết quả nghiên cứu ở trên, chúng tôi có một số khuyến nghị đối với GV đang dạy môn SH và các trường THPT nhằm góp phần nâng cao hiệu quả trong quá trình tiếp cận và triển khai dạy học CTMSH 2018. Khuyến nghị của chúng tôi cũng dựa vào kết quả quan sát thực tiễn trong quá trình tham gia bồi dưỡng GV cốt cán THPT môn SH của các tỉnh Lào Cai, Yên Bái, Phú Thọ, Tuyên Quang, Hà Giang, Vĩnh Phúc và Bắc Giang tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 năm 2019: (i) Nhiều GV vẫn lệ thuộc hoàn toàn vào sách giáo khoa và sách hướng dẫn GV trong quá trình dạy học, thiết kế kế hoạch dạy học không bám sát YCCĐ của chương trình; (ii) Đa số GV vẫn sử dụng PP thuyết trình, phương pháp vấn đáp, phương pháp trực quan trong quá trình dạy học, ít cập nhật các PPDH, kỹ thuật dạy học để tích cực hóa người học; (iii) Một số GV tốt nghiệp Đại học đã trên 15 năm nên những nội dung kiến thức SH hiện đại, chuyên sâu (*SH phân tử; Thông tin tế bào; Tế bào gốc và ứng dụng, ...*) không được đào tạo trong trường Đại học dẫn đến bị hổng kiến thức;...

- GV cần tích cực, chủ động tự tìm hiểu và sớm được bồi dưỡng tìm hiểu CTMSH 2018, thông qua đó phân tích được đặc điểm, cấu trúc nội dung CTMSH 2018; liệt kê được những thay đổi về nội dung trong CTMSH 2018 so với CTMSH hiện hành; Xác định đúng các YCCĐ của bài học/chủ đề/mạch nội dung trong CTMSH 2018, từ đó đảm bảo kết nối chặt chẽ, nhất quán giữa YCCĐ - Nội dung dạy học - PPDH, hình thức tổ chức dạy học trong quá trình dạy học.

- GV cần chủ động tự nghiên cứu kết hợp với tập huấn của các chuyên gia để từ YCCĐ của bài học/chủ đề/mạch nội dung trong CTMSH 2018 thiết kế được các kế hoạch (giáo án) dạy học phát triển phẩm chất và năng lực của HS, đáp ứng mục tiêu của CTMSH 2018. Ban giám hiệu các trường THPT cần chỉ đạo triệt để hoạt động sinh hoạt chuyên môn theo tinh thần Công văn số 5555/BGDĐT-GDTrH ngày 08/10/2014 của Bộ GD&ĐT và các văn bản hướng dẫn khác. Thực tế hiện nay cho thấy đa số GV gặp khó khăn khi xây dựng kế hoạch dạy học phát triển phẩm chất và năng lực của HS, trong đó có việc thiết kế tiến trình dạy học thông qua các hoạt động học của học sinh.

- Về phía các trường THPT, sớm có kế hoạch và tạo điều kiện để GV tự bồi dưỡng và được bồi dưỡng cũng như chuẩn bị các điều kiện cần thiết để đáp ứng những đổi mới về CTMSH 2018.

4. KẾT LUẬN

- Trong CTGDPT 2018, ở giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp (cấp THPT), SH là môn lựa chọn, khác với CTMSH hiện hành, SH là môn học bắt buộc.

- So với CTMSH hiện hành, thời lượng CTMSH 2018 ở cấp THPT tăng đáng kể, đã cho phép bổ sung nội dung kiến thức mới, đặc biệt là các chuyên đề học tập chuyên sâu nhằm giúp học sinh tăng cường kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học giải quyết những vấn đề thực tiễn, đáp ứng yêu cầu định hướng nghề nghiệp.

- Về YCCĐ, CTMSH 2018 và CTMSH hiện hành đặt ra những yêu cầu tương tự như nhau ở mức độ biết và hiểu kiến thức SH. Bên cạnh đó, CTMSH 2018 đã tăng cường những YCCĐ ở mức độ cao hơn nhằm phát triển phẩm chất, năng lực cho HS, đặc biệt là năng lực “vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học” vào thực tiễn.

- GV dạy môn SH cần chủ động tự tìm hiểu và được bồi dưỡng tìm hiểu CTMSH 2018 thông qua đó phân tích được đặc điểm, cấu trúc nội dung CTMSH 2018; những thay đổi về nội dung trong CTMSH 2018 so với CTMSH hiện hành; xác định đúng YCCĐ của bài học/chủ đề/mạch nội dung trong CTMSH 2018, từ đó đảm bảo kết nối chặt chẽ, nhất quán giữa YCCĐ - Nội dung dạy học - PPDH hình thức tổ chức dạy học trong kế hoạch dạy học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2006, Chương trình giáo dục phổ thông, những vấn đề chung môn Sinh học (ban hành kèm theo Quyết định số 16/2006/QĐ- BGDĐT ngày 05 tháng 5 năm 2006 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).

- Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam, 2013, Nghị quyết số 29 NQ/TW Hội nghị Trung ương 8, Khóa XI, về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế định hướng xã hội chủ nghĩa.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể (ban hành kèm theo Thông tư số 32/TT - BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)
- Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, Chương trình giáo dục phổ thông môn Sinh học, (ban hành kèm theo Thông tư số 32/TT - BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- Đình Quang Báo, 2019. Phát triển chương trình giáo dục nhà trường đáp ứng triển khai chương trình giáo dục phổ thông theo định hướng phát triển năng lực. Kỷ yếu Hội thảo khoa học - Phát triển chương trình nhà trường đáp ứng chương trình giáo dục phổ thông mới. Trường ĐHSP Hà Nội 2: 31-40.
- Đình Quang Báo, Phan Thị Thanh Hội, 2019. Phân tích, so sánh chương trình môn Sinh học trong chương trình giáo dục phổ thông 2018 và chương trình môn Sinh học hiện hành. Tạp chí Giáo dục, Số 465 (Kì 1 - 11/2019): 1-5;32.

KEY POINTS OF DIFFERENCE BETWEEN THE 2018 BIOLOGY CURRICULUM AND THE CURRENT CURRICULUM

Nguyen Van Dinh*, Luu Thi Uyen, An Bien Thuy

Abstract: In response to the current shift of innovation in education, which forgoes transferring heavy loads of information in favor of an emphasis on the holistic development of the student's values and capabilities, the 2018 Biology curriculum has developed a number of key differences compared with the current one. To better help high school biology teachers work with the 2018 Biology curriculum, this paper will focus on analyzing and clarifying a few topics including the position of Biology in the high school curriculum, the number of biology sessions, and the educational content structure and requirements for Biology.

Keywords: Biology curriculum, educational content, requirements.
